

Dnevni red

zike Mišu Brankova, odigrao je snažno Mustafa Nadarević: Iz Jevrejske opštine u Beogradu on dobija pohabanu kutiju. Njen sadržaj menja mu život. Saznaće da su mu roditelji Jevreji koji su stradali na Starom sajmištu. Sećam se kako je tokom snimanja filma koji je premijeru imao 2012, Paskaljević podsećao da je Staro sajmište jedini neobeleženi prostor Holokausta u Evropi. Bila je to velika sramota. Podsećamo da je gradski menadžer Goran Vesić u januaru

Za 'uvod u fašizam' preporučljivo je pročitati 'Dnevni red' (Akademska knjiga, 2018) Erika Vijara za koji je ovaj francuski pisac dobio Gonkurovu nagradu. Na malom broju strana sa velikim fontom primetićete lako da je grotesknost deo tragedije, a začudna inertnost onih koji su imali šansu da je spreče uslov zamaha nacizma. Vijar rekonstruiše istoriju kroz događaje koji su doveli do aneksije (anšlusa) Austrije od strane Nemačke 1938. On nam objašnjava da smo mnoge slike Gebelsove propagande prihvatili kao istinu, iako su se nemački

Apokalipsa počinje 'forama i fazonima' - obmanama, malograđanskim cinculiranjem, glumatanjem, prividima, učtivošću punom aluzija, prostakim pokušajima zastrašivanja. Ironija u potmuloj zebnji je prava stvar za demistifikaciju 'praizvora' - Herderovih buncanja, Fihteovih govora, Hegelovih veličanja duha naroda, Šelingovog sna o zajedništvu srdaca.

'Dnevni red' me podsetio na moju posetu Mauthauzenu u blizini Linca (Vijar: 'Dolfusove ubice dobijaju pomilovanje, Zajs-Inkvart postaje ministar unutrašnjih poslova, a odredi SA defiluju ulicama Linca, s velikim zastavama'). Linc je lepa varoš-kombinacija Salcburga i Zenice. S jedne strane industrijsko srce Austrije, s druge bitan toponim evropske kulture. Jedna od najlepših dečijih radosti-bombonice PEZ, prave se ovde. Velike lađe Dunavom donose sirovinu za železaru 'Vestalpina'. U ovom, trećem po veličini gradu u Austriji, ima i oko desetak hiljada pripadnika srpske dijaspor. Dobro se šljaka, dobro se i zarađuje.

Nekada je stanovnik Linca bio i Johan Kepler. Ovde su školu pohađali i Adolf Hitler i Ludvih Vitgenštajn. Austrija se dobro nosi sa tamnim delovima prošlosti. I negativan stav nadležnih austrijskih vlasti prema komemoraciji u Blajburgu, kažu mi prijatelji iz Austrije, izraz je želje da se ne daje povoda za neprimerene aluzije spram mejnstrim scene u Austriji.

Zoran Panović / Nikad nedeljom

2015. izjavio za Danas da Beograd ima ozbiljnu nameru i da sprovodi ozbiljne aktivnosti da se konačno uredi Memorijalni koncept 'Staro sajmište'.

Od propagandne kakofonije pojam fašizam se izvotoperuje, postaje relativan, i baš kao što u 'Gospodaru prstenova' vilenjačka gospa Galadrijela kaže 'onih što pamte nema', tako nestaju i oni koji pamte fašizam i nacizam, 'šapati bezimnog straha' i 'senka' se ponovo osećaju, a toliko je pojmovna za kamufliranje ('suverenizam' i njemu slični) da relativizacija i revizija postanu lakši.

'panceri' zbog peska pokvarili tokom anšlusa, dok ih je oduševljeni narod iščekivao u Beču i na prilazima njemu. Sastanak nemačkih industrijalca (čija su imena i prezimena 'brendovi') sa Geringom, pregovori između austrijskog kancelara Šušniga i Hitlera, oproštajna večere u Londonu, kod premijera Čemberlena, koja je upriličena za Ribentropa, tek imenovanog nacističkog ministra spoljnih poslova koji napušta Britaniju gde je bio ambasador - sve je to kod Vijara rekonstruisano, fakti su jeftiniji utoliko što su njihove scenske manifestacije bizarnije.

Dan sećanja na žrtve Holokausta i genocida nad Srbima, Romima i Jevrejima u Drugom svetskom ratu obeležen je u ponedjeljak u

Beogradu. Grupa zatočenika logora Jasenovac, na taj dan - 22. aprila 1945. godine, krenula je u proboj - od njih 1.075. preživelo je samo 127.

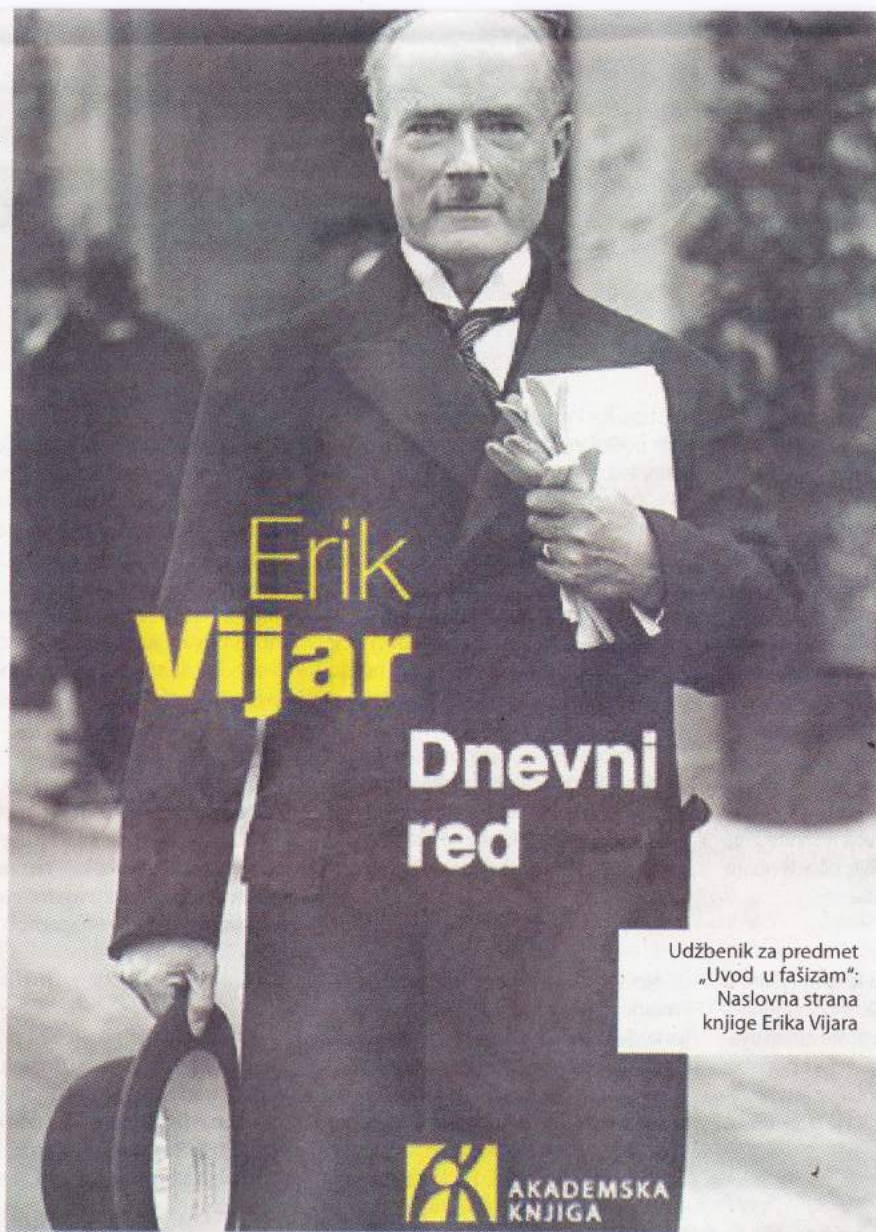
Zamenik gradonačelnika Beograda Goran Vesić, položio je venac na Spomenik žrtvama genocida na Starom sajmištu. Bar Ester, po majci Albehari, koja je rođena u logoru na Starom sajmištu, gde joj je cela porodica stradala, dobila je od Vesića obećanje pred kamerama da će zajedno prošetati kroz memorijalni centar koji je u planu da se tu izgradi. Potresna je scena njihovog razgovora, reči Bar Ester, njeno obraćanje zameniku gradonačelnika samo sa - Gorane, ukazivanje da su na mestu stratišta i 'sadržaji' neprimeri za ovakvu lokaciju. Vesić je naglasio da je izrada zakona o Starom sajmištu pri kraju i da se jedino na to čekalo.

U ovakvim prilikama kad je suočavanje s fašizmom i njegovim strahotama realno, tek se vidi koliko je apsurdno i neodgovorno dnevno-političko korišćenje (inflatorno rabljenje) pojma 'fašizam'. Pa sigurno ni Vesiću ne bi palo ni u ludilu da na Starom sajmištu pomene nekog 'fašistu' iz opozicije, da baš tu napravi neku analogiju delatnih metoda sadašnje opozicije i realnih fašista. Slušajući Vesića na Danu sećanja, svakom razumnom i iz opozicije bilo bi neprimereno da borbu za 'oslobađanje' Beograda od Vesića i njegovih poredi sa oslobađanjem Beograda od nacista i kvislinga. I odluka suda da Milan Nedić ne može biti rehabilitovan, srećom nije bila povod da se poruči kako ni danas neće proći neke 'nedićevske politike'.

Neznanje ljudi je zastrašujuće. Srećem i one koji gundaju (par momaka i cura) zašto su autobusi na liniji 83 koji iz Zemuna preko Starog sajmišta idu na Crveni krst, sa 'harmonike' prebačeni na malecke nepodobne za ovu liniju (što i meni smeta), ali koji pojma nemaju šta je bilo na lokaciji Starog sajmišta jer u suprotnom verovatno ne bi postavljali pitanja zašto sa ove strane nije pravljen Beograd na vodi, 'jer je tu blizu i Ušće', pa kao konceptijski bi bilo bolje.

Na Starom (tada novom) Sajmištu pre Drugog svetskog rata i Rajh je imao paviljon u kome su se caklili eksponati nemačke automobilske industrije. Uvek treba podsetiti na sliku Sajmišta, na kojoj se 1939. i predsednik vlade Milan Stojadinović na štandu Filipisa divio čudu tehnike - televiziji (eksperimentalnom emitovanju), da bi se za samo koju godinu od te vere u progres sve survalo u varvarstvo.

Eho zlokobnosti iz urbanističkog nemara osetio se bio u filmu 'Kad svane dan' reditelja Gorana Paskaljevića, koji je zajedno sa Filipom Davidom potpisao i scenario. Glavnu ulogu, starog profesora mu-

Apokalipsa počinje 'forama i fazonima' - obmanama, malograđanskim cinculiranjem, glumatanjem, prividima, učtivošću punom aluzija, prostačkim pokušajima zastrašivanja

Spomen kompleks Mauthausen, je na oko 20 kilometara istočno od grada. Nacisti su imali velike planove s Lincom - hteli su od njega da naprave 'nacističku Atinu'. U šperovskim maštarijama, Hitler je uz velike arhitektonske zahvate hteo da omiljeni grad pretvori u kulturnu prestonicu Rajha. Istovremeno sa 'kulturnim' planovima, nacisti su od Linca pravili industrijski centar. Fabrike rastavljene u Čehoslovačkoj, sastavljane su ovde. Herman Gering, onaj koji je primio na početku Vijarove knjige nemačke industrijalce (obećao im uz osmeh poslednje izbore za sledećih sto godina ako ih dobije nacistička partija za čiju kampanju traži pare), je za sluzan za ekspanziju teške industrije u Lincu.

Morbidnost i realan osećaj mučnine brzo neutrališu onu 'turističku' komponentu obilaska logora - kad strahuješ da ćeš sebe samog uhvatiti kako 'razgledaš' sa osećajem izveštačene zgranutosti. Ili kad panično pomisliš da će neki momak i devojka ispred tebe odlučiti da naprave selfi. Obišao sam više ovakvih spomen kompleksa i taj osećaj tuposti kad staneš ispred krematorijuma uvek je isti. Sve je još uverljiviji kad vidiš fotografiju, ali ne kad vidiš Himlera na njoj u korifejskom obilasku Mauthausena, već kad ti pažnju privuče osmeh mladog preplanulog esesovca zavmutih rukava koji uživa u 'neposrednosti' svog komandanta i jednog od idejnih tvoraca Holokausta.

Barake, postrojanja, kamenolom - taj ritual smrti. Od leta 1940. ovo je Koncentracioni logor Mauthausen - od oko sedam hiljada zatočenih Srba više od polovine nije dočekalo 5. maj 1945. kada su logor oslobodili vojnici Treće američke armije. Ukupan broj pobijenih ide preko sto hiljada. Između ostalog, ovo je bio i logor takozvanog trećeg razreda - namenjen za uništavanje 'nepopravljivih političkih neprijatelja Rajha'. Ubijanje inteligencije iz okupiranih zemalja robovskim radom bila je opsesija arhitekata industrije smrti namenjena Mauthausenu. Austrijski kancelar Verner Fajman poručio je na ovom mestu 10. maja 2015. povodom 70. godina od oslobođenja logora da je Mauthausen bio jedan od najgorih i najvećih logora Trećeg rajha. 'Stepenicama smrti' zatočenici su nosili kamenje teško i po 50 kilograma. Gasna komora bila je standardna procedura mašinerije smrti, a u krematorijumu leševi su spaljivani kao i u drugim nacilogorima - nakon što su žrtvama oduzimani zlatni zubi ako su ih imali.

I o tome treba misliti pre nego što se latite da svaki čas nešto ili nekoga poistovetite s fašizmom.